

Kolláth György:

Alkotmányos „habaré”

/az MSZP 2012. 03. 24-i választmányi ülésén elmondott előadás szerkesztett, bővített változata/

A habaré Mikszáthnál „HABARÉK”-PÁRT: az egyesült mérsékelt ellenzéké. Amúgy a gonosznyelvű ellenfél címkézett anno e pejoratív szóval: a habaré ui. kotyvalékot, latyakot jelent.

Hű jellemzője mai közjogi közállapotainknak.

Sok éve bírálom az előbb több hullámban előkerült, mégis a 2/3 önzéséből generálisan elmaradt, majd a resztlíkre bontott, végül egy rohammal megvívott, dilettáns és öntörvényű alkotmány(ozósdíj). Kezdetből, 2010 közepétől kritizálom azt a munkát, amit közjogi tekintetben ország-megújításnak hívnak. Egy kifőzde étlapja nem változott annyit, mint az alkotmány, s vele a magyar közjog. A 2/3-os Orbán kormány önző, erőszakolt, durva lépéseit - főként a Horthy-korszakot megidéző restaurációs rendszerváltást - az elsők között hibásnak: önkényesnek, felelőtlennek tartottam. Rosszat tettek az országgal, s még azt is rosszul csinálták – következetesen a maguk javára.

Kár triumfálni, de sajnos bejött a kritika: csontvázak jöttek-jönnek elő a szekrényből. Kb. 2/3-nyi (!) csontbrigád még kiömlésre kész. Általános jog-erőzítő jellemezte az elmúlt másfél évet: ama bizonyos 360 új törvényt is, egy vagy több silány manufaktúra szégyenletes (vég)temékét. Egy aktuális jelzés: az elvben az Alaptörvényhez illeszkedő ún. *átmeneti törvény tényleg jogi szörnyszülött*. Felelősségkiosztó, történelmi (?) tartalma a szocialisták bűneiről agyrem. Az Alaptörvényt érintő, kint is - bent is vagyunk stílusú, vegyes-felvágott módszerű, virtuális toldalék kodifikációja primitív romhalmaz. Az egész együtt: justizmord a köbön. A jogos ombudsmani megtámadást vitatni se merik: nem is volna mivel. Hasonló a helyzet az Alaptörvény (AT) igazolható közjogi érvénytelenségével is: vitán felül áll.

Felkészülni, vigyázz! - most

Baloldali értelmiségiként *független, de nem semleges vagyok*. Tisztségviselő, tag sehol nem leszek: feladat közreműködője talán igen. Csak a jog, meg a józanész axiómáival szembeítek bármit. Okra fűzök fel okozatot, mellözve a gyáva bújócskát. A derűs szemléltetés marad. Az ellenzéki oldalt illető *bírálat és ajánlás is ide tartozik*. Belátom: nem minden realizálható még a „jogtisztá” javaslatokból sem, habár körmünkre ég a baj és az idő, fogy(tán) a bizalom és a mozgástér. Sportosan: *felkészülni, vigyázz! – most kell*, rajt nem túl soká. „Kvótát” szerezni teljesítménnyel, alternatív igenekkel lehet. Még nem ez a helyzet.

Az írás záró blokkjának legfőbb, kijózanító következtetését megelőlegezem: *új 2/3 híján a mai közjogi romhalmazra 100 %-ig makulátlan+békés jogi megoldás nincs. Kamuzás, látszategy(ez)ség nem segít. „Csak” fair, demokratikus, európai és a népfelügyre építő, erőszakmentes és biztosítékokkal övezett kivezető út egyengethető. Nem jogi: politikai kérdés a (nagy)koalíció, s benne pl. egy Romulusz-Rémusz kettőse.*

Szintézis, külcsín, belbecs

Dilemmák (bajok, hibák és kiutak) elemzése, értelmezése a főmenü. Lesz hozzá „határtalan” bon mot szemle. (Az alkotmányjogi helyzet méltó az iróniára.) Tömör múlt-idézés jön, a tanulságok okán. Főleg a jelen vaskos kihívásait vizsgálom. Végül egy kedvező fordulat előkérdéseivel, azonnali tennivalóival, s mindezek nehézségeivel foglalkozom. Oldást bizarr szemléltetés jelent: a bornírtóság leleplezése, mely érdemre és stílusra egyaránt vetül. Dürrenmatt elve (a közönség humor-tűrőképességéről) megkímél a körülírástól: az ellenerőn kívül talán még a humor hat az öntelt, szorongó-hözöngő lelkekre. Kezdetként: *A miniszterelnök (M.E.) repül, unalmas az út, sehol egy iránytű: kísérelje alá kérdez, -Főnök, merre van Nyugat? –Most éppen erre felé!- mutat cinikusan a háta közepére az M.E. Mikor repül? Soká, lassan. Kancellárként ő a címzett. Neki adresszálható: kiért-miért tántorognak ki önök önként a nyugati demokráciák (kultur)köréből?*

EU-vicc: - Hello, where are you from /honnan való vagy?/- Budapest.- Bukarest?- No, Budapest, Lánchíd, Duna, Pest-Buda, Teller, Puskás... - Yes, Budapest, Orban, Fides! - No, Bukarest (akkor inkább). Március végi (!) ál naiv megbotránkozás: a protekcionista üzletláncukban lesz kisdoktori is? Veszünk 10 deka sonkát + két zsemlet, bónuszként jár mellé doktori cím? Csomagoló-anythingnak a morális főhatalomtól? Hungary (H) olyan autó, mely 180-nal rohan a sztrádán, de az utat csak a visszapillantó tükörből nézi?! A H kórház-jel (is). A magyarok vagy lakodalmat ülnek vagy temetnek. Örömóda vagy Székelyhymnus – ez minden?

Sakkozóval bokszolni és fordítva

Országimázs. 25 éve Európa így ítélte: a magyarok azt mondják, amit gondolnak és úgy értik, ahogy mondják. 2010-12-öt *óvodai+katonai vicc szemlélteti. Kiszól a kertbe a dadus: -Viktorka, ne húzd a macska farkát! Süvít a válasz: -Én csak fogom, ő húzza!* Felnőtt, militáns változatban: *-Tábornok úr, igaz, hogy ön tette hidegre a jogállamot?–Nem igaz: elnök vagyok, nem tábornok.* Kétértelmű, önfelmentő kimagyarázás, bármi rosszat, bajt, stiklit visszaverő szándék, másodszándékú húzás és kommunikáció szítja, rongja a közállapotokat. Katona+jogviselt, komoly rétor ilyet nem tenne.

Orbán úr úgy beszél, *mint egy vőfély a bódult násznép előtt. Nemigen hisznek neki, azért megtapsolják.* Erre fel, *önmagától megrészegülve úgy dirigál, mint egy Z-licenstelen vidéki fociedző.* A manifestálódott attitűd ok és okozat. Korábbi önmagának kiüresedő, megszállott, görcsös epigonja. Nincs másik: metódusban, személyben, intellektuális erőben, morálban, politikában. Hiábavaló az intés: *mert találsz egy bokszkesztyűt, még nem hívhatod ki Erdei Zsoltot! Ez az idegen pályára tévedt ökölvívó-sakkozó fordított drámája.* Ám lassan itt a pózna vége. Előre nincs út, hátrálni kizárt. Nincs még csurig a keserű pohár: ha majd úgy lesz, kiinni ránk marad. Brüsszel nem Peking, sem Moszkva: az EU nem Venezuela vagy Burundi. Piatnik is csak kártyát adhat (talán még néha osztót).

Külföldről nem jöhet varázsütésre megoldás. Krédó főként a szabad, fair választás esélye: igen vagy nem. A 4 választási alapelv (általános, egyenlő, közvetlen, titkos) szavatolható-e, továbbá mit+miként akarunk a határokon túlra? Spröd humor: *nem akarnak véletlenül választójogot adni a reptéri tranzitutasoknak, az ausztrál légikisasszonyoknak is?! Hogy oldják meg: névjegyzéktől a duplaszimla voksig? Kampányolnak majd 2014-ben nacionalista motívummal, szólamokkal, irredenta jelképekkel Ukrajnában, Romániában, Szerbiában, Szlovákiában?* Belegondoltak: mi történhet a szomszédjainknál a magyarországi jogi kellékekkel és garanciákkal, kampánycsenddel, idegen joghatósággal, a nem létező új eljárási törvény sarkalatos megoldhatatlanságaival!? És főként mit kapnak ezért az a „saját” államuktól, helyi potentátoktól az ottani magyarok?

Karikás ostonnal

Láttelelet. *A magyarok karikás ostonnal csinálnak alkotmányt, váltanak főtisztviselőt. Miért nincs maguknál a jogi hibáért felelős(ség), vagy minimális kontroll, ill. minőségbiztosítás sem?* /Minőségbiztosítás anno: a kész ágyú csövére ráültették a készítőjét az első lövéskor. Övé a kockázat a silány munkáért: régen gyakran, mindjárt az elején szétrobbant az új fegyver. *Hány Ülő Bika akadna itthon?/ Ki áll jól személyesen a malőrért? Szerелеmben, háborúban minden csel megengedett. Mivel a M.E. szerelemes a háborúba, minden csel megenged(het) magának?* Megtagadott ortodoxia elsősorban a makrogazdaságban, de nem csak ott van. Bár a gazdasági makro-számok tankönyvi törvényét nem mindenki érti, azért a lényeg fogható. Cseles iskolapélda: *ha egy nőnek egy gyermek kihordása 9 hónap, akkor nálunk 9 nőnek csak egy-egy hónap?! Akarat kérdése: mint annyi más is?*

Levezethető jogi köntösben is a kamu. Előbb-utóbb indokolt lesz elkészíteni egy tételes, konkrét hibalistát, mely minősít és szemléltet, egyszersmind megalapozhatja a későbbi korrekciót. Mindebből, ehelyütt egy lényegi kiindulópont: az Alaptörvényben egyoldalú, demagóg, *tudománytalan, kontraproduktív szakpolitikákkal aláaknálták a későbbi parlamentek és kormányok jogi helyzetét, mozgásterét, cselekvési autonómiáját.* Az üzenete: *saját 2/3 nélkül, ami ügyse lesz, kár választás tartani és nyerni, úgyis csak ezt meg azt tehetitek! Taposóaknától tankcsapdáig terjed az antidemokratikus, rosszhiszemű, inkorrekt, 10-20 érve szánt, önérdékű bemerevítés.* Mindez a demokrácia-deficiten túl az ország és nem csak a kormány válságát válthatja ki. Már csak ezért is védhetetlen és tarthatatlan az AT.

A „nem szokványos jogi kultúra” láttán eltorzult arccal fogják a fejüket külhoni barátaink, kollégáink. Az Unió lényege rendül(het) meg, ha Münchhausen báró, a szőnyegen repülő fundamentalista, a határtalan hittérítő, az irredenta győzhet. A lódításra (hódításra) épülő szisztémában semmi sem biztos. *Értékrendek 6 szótaggal, sarkítva. EU=Acquis Communautaire: közös értékek, vívmányok. Hungary=egyház, kegyház, fegyház.*

A kormány kitart, az EU betart(at)

2011.12.30: *A miniszterelnök szerint a magyar jogalkotásba senki sem szólhat bele. Más: menekülést színelünk, közben hátrafelé nyilazunk. Más: ne a szavakat, a tetteket nézzék!* 2012.03.15: *Sohasem voltunk olyan egységesek, mint most.* Ez a vallássá züllesztett politika hitvilága, túl az elemi racionalitáson. Credo quia absurdum est? Hiszem, mert képtelenség. Tertullianus paradoxona ma Európában nem lehet (!) államfilozófia, mintaeértékű nemzetállami koncepció, és főleg nem magunknak kikövetelt hegemoniával. Nem számít? (Majd)nem mindegy: hiszi-e mantráit a nyilatkozó,

vagy még picit kinevet mögülük. Tragédia, hogy/ha/ rá Alaptörvény, más jogszabály épül: a jogállam, a piacgazdaság, az EU (jog)rendszerét sem tisztelő regulákban.

Szemléltetés 1: erre indexel a vezető, de amarra megy, 100-zal át a záróvonalon, s közben meg van győződve arról, hogy minden rendőrvice igaz?! Szemléltetés 2: megnyeri egy ember az ügynökversenyt. Módszere: egy parasztnak, akinek volt egy tehene, eladott egy fejőgépet részletre, ám az első részlet fejében elvitte a tehenet. Úgy ad, hogy elvesz. (Lásd önkormányzati kiüresítések!). Bármi megeshet: pl. a baleseti adó egyszerre tágan és szűken. Pótadó, ha elbuknának X,Y jogszabállyal. Európa ambivalens módon ébred. Lassan, bár még mindig megosztottan felfogja a megmajmolását, kezdi kezelni a precedenshatást. Alapfilozófiáját, reputációját érte igaztalan agresszió. Sakkban most az Unió lépése következik: nem lesz benne a kormánynak túl sok öröme. Folyik a 3-ból 2,5 kötelezettségszegési eljárás, górcső alatt napról-napra mind több (10-12) sarkalatos törvény. Zúdul a (kül)honi kritika az Alaptörvény egészére+főbb tételeire. A Velencei Bizottság (VB) ingajáratban érkezik-távozik: már ritkán finomkodik. Uniós szankció következhet: már *nem érik be kétfelé sugárzott link dumával, igen, de... magyarázkodással, de jure-de facto bújócskával.*

Az uniós alapértékeket ui. az alapszerződés 2. cikke sorolja fel. Micsoda zsinórmérték?! *Az unió az emberi méltóság tiszteletben tartása, a szabadság, a demokrácia, az egyenlőség, a jogállamiság, valamint az emberi jogok - ideértve a kisebbségekhez tartozó személyek jogait - tiszteletben tartásának értékein alapul. Ezek az értékek közösek a tagállamokban, a pluralizmus, a megkülönböztetés tilalma, a tolerancia, az igazságosság, a szolidaritás, valamint a nők és a férfiak közötti egyenlőség társadalmában.* Kinek, melyik szó nem világos, melyik a kakukktójás, miért és meddig? Veszi ezeket itthon komolyan a kabinet!? Alig(ha). Március idusán a miniszterelnök szájából elhangzott, irredenta csatakiáltás volt: *Igazságot Magyarországnak! Vicc: Maják naptára, 2012=világvége?! Nem probléma. Költözz Magyarországra! Most mennek vissza 80 évet az időben!*

Ami nem vicc: komolyan képzelheti bárki, hogy levetközve az írott alkotmány egzakt, uniós kódexekkel és kartákkal konform világát, a nyereg alól visszacsempészhető a történeti alkotmány ködös Kárpát-medencei (re)víziója? Vagy ha ezt már mégse, legalább létre- és visszahozható a Szentkorona eszme és -tan fílingje, s vegyítése a népszuverenitás axiómáival?! Tévedés. Ilyen (rém)álom lehet: ám értelme és esélye uniós kereteken belül biztosan sincs, azokon kívül pedig a sansz - mondjuk - egy belső-ázsiai retúrmenet volna. Sértetten spekulálni a zavaros múlt-foszlányokon lehet, ám ugyanakkor időtlen, ellentmondásos ötlet-halmazt alkotmány-filozófiának beállítani két - duplán hibás - külön dolog.

Elemző visszatekintés

A legutóbbi évek (köz)jogának európai és honi egybevetése döbbenetes. Ehelyütt csak A és B próba következik.

A) Íme az Unió - hazai törvényé is vált, ízig-vérig eszázadi, világszínvonalú és általunk is ünnepeelt - Alapjogi Chartája preambulumának kivonata: *Szellemi és erkölcsi öröksége tudatában az Unió az emberi méltóság, a szabadság, az egyenlőség és a szolidaritás oszthatatlan és egyetemes értékein alapul, a demokrácia és a jogállamiság elveire támaszkodik. Tevékenységei középpontjába az egyént állítja, létrehozva az uniós polgárság intézményét és megteremtve a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térséget. ..Az Unió... biztosítja a személyek, a szolgáltatások, az áruk és a tőke szabad mozgását, valamint a letelepedés szabadságát. Ennek érdekében a társadalmi változások, a társadalmi haladás, valamint a tudományos és technológiai fejlődés fényében szükséges az alapvető jogok megerősítése e jogoknak egy chartában való kinyilvánítása útján. Ez volna a gyarmatosítás?*

B) Vessük össze ezt a 2011 március 15-én, ünnepélyesen tárgyalásba vett „Magyarország alkotmányának szabályozási elvei” című (férc)művel. A 3. oldal alján az Alapvető jogok és köteleességek c. blokkban ez áll: „Az Alkotmány (sic, itt nagybetűvel, az előadó kiemelésé!) tartalmazza valamennyi, a jelenlegi alkotmányban (sic, itt meg ugyanaz, kis betűvel, kiemelés tőlem!) foglalt alapvető emberi és állampolgári jogokat.” A helyesírás csuklásain kívül hiba az egyes szám - többes szám zavara, továbbá a „valamennyi” eufémizmusa. Úgy érthető, hogy lesz ugyan valamennyi jog, de nem mind, sőt ki tudja, hogy végül is mennyi, de maximum annyi, mint eddig. Koncepcionális baj, hogy már a tervezett alkotmányból is bántóan hiányoztak az Unió kartájának általános és konkrét tételei, nívumai, minőségi jegyei. Ez ment aztán félig-meddig végig, vonakodva és ambivalenciával teljesített kiegészítésekkel. Mi mozgatta mindezt? Talán a sanda generális ars poetica-ja: *Smafu a tisztetség (másutt: a kötelesség) egy jó alkalomhoz képest. Mi váljunk legendává, történelemmé!*

Baloldali hozzáállás

Elvhű, szorgalmas és jó szándékú, a kamu helyzetet korán felismerő és végig megszenvedő, de azt markánsan kezelni mégse tudó (nemmel szavazó, majd kivonuló) volt a demokratikus parlamenti ellenzék közreműködése. Felállt hófehér vívóruhában sportfegyverrel, csakhogy a túlololdal petrencés rúddal ágyékon ütötte, kinevette, vergődni hagyta, átlépett rajta. (Akkor és azóta is.) Nem összemérhető a brutális tettes és a sértett felelőssége. Hiba az áldozat okolása, de *tényleg csak ennyi kínálkozott ellenzéki megoldásul?* Szerintem nem! Ha a Ház többsége köp a kisebbségre, akkor az utóbbi játsszék más pályán. A számbeli túlsúlyt szellemi-minőségi tartalommal ellensúlyozza: nem volna nehéz. Mutasson fel szellemi-morális erőt, feltételt és efféle szolidaritást, külhoni szövetségest, belső mozgalmat, szakmai-tudományos alternatívát a beszűkült, erőszakos, öntelt, dilettáns szolgasereggel szemben. És adja elő mindezt plasztikus egyszerűséggel, őszinte hittel és példákkal. Sok példa adódna csak a közjog köréből. 3 kap itt helyet.

1) Mi is a 2/3: formálisan egy korábban, találmányra belőtt arányszám, érdemben pedig az Alkotmánybíróság (AB) szerint „*a minősített többség nem egyszerűen ...formai előírása, hanem olyan alkotmányos garancia, amelynek lényeges tartalma az országgyűlési képviselők közötti széles körű egyetértés. Mindez az alkotmányos berendezkedés alapjainak megőrzésétől elválaszthatatlan.*” (Kommentár 92. oldal). Konklúzió: nem maga az arányszám, hanem annak eredete, (ind)oka, egyetértést kifejező kritériuma a döntő. Lehetne, volt is más garancia és mérték: pl. a 4/5. Ergo nem mellőzhető a két oldal konszenzusa a legsúlyosabb, rendszerelvű, 4 éves cikluson túl mutató ügyekben. Ez *a minősített többségű személyi ügyeknél ugyanígy* jutna érvényre, ami már a demokratikus legitimitációt is érinti. Következtetés: egy kellékhányos, otromba alkotmányozás már csak a fentiek miatt is, lehetne igazoltan alkotmánysértő. Főként, mert az alkotmányozó és a törvényhozó hatalom nem szükségképpen esik egybe: az előbbinél kell lennie minőségi többletnek is. Nálunk nem volt, ma sincs.

Igényes alternatívák?!

2) Sajnos az ellenzék (még)is *Jolly Jokernek tekintette a 2/3-ot*. Nem az! Próba: mi a 2/3? a) A 4. vodka után két fiú és egy gyönyörű lány programot tervez. Srácok: Csináljunk egy örült, vad szex-éjszakát! 1. fiú: benne vagyok! 2. fiú: oké, mi az hogy! Kislány: nem, nem akarom! Legények: *-kisanyám, a 2/3-ad az kétharmad!* Némi erőszak 1 ember v. 1 ország ellen?! Btk-beli tétele a partiképes ifjaknak: 5-től 10 évig terjedő szabadságvesztés. Ennyi (mandátum)idő szinte senkinél sincs. b) Közúti balesetet szenved egy képviselő. Dísztvírat, jobbulást kíván a Ház: *268 igen, 100 nem és 18 tartózkodás*. A 2/3 formai előfeltétel, nem érdemi adu. *Mennyiségi tekintetben egy kevéssel több, mint a sima határozatképesség. De érdemi meghatározó szerepe nincs: tartalmilag egy minősített többségű döntés éppúgy lehet jó mint rossz, alkotmányos vagy alkotmánysértő.*

Sok jó jogász elemezte, értelmezte nívós tanulmányban az alkotmánysértő alkotmányozás dilemmáját. Megosztott véleményekre jutva, végül meghunyászkodóan foglalkozott ezzel az AB is: végül megtört, passzolt. Lett volna mindenki számára muníció. Az ellenzék előfeltételt, alkotmányos axiómákat, keretet és garanciát, közjogi szakmai kautélát köthetett volna közreműködéséhez, érdemi részvételéhez. Tett valamit, nem is rosszat, de nem tudta áttörni a 2/3 elzárkózásának, önfényezésének, kapkodásának és talmi erő kultuszának a falát. Utóbbival szemben a demokratikus oldalon se cél, se mód, se karakán kiállítás, se egység, se markáns aprómunka nem volt.

3) *Más mód?* Slágvortok: a ti zsenge, diagnózis nélküli koncepciótok v.s az 1996. évi nagyívű OGY határozattal az új alkotmány szabályozási elveivel. A Lázár-féle Áprilisi Alkotmány (Márkus-napi pátens) szemben a felrészített Petrétei-variánssal. Uniós Alapjogi Charta: nálatok feledve, röstellve, minálunk beélesítve jö(jj)en. Jogfosztó, centralizált „önkormányzatiságotok” v.s az Európai Önkormányzati Chartára és a népszuverenitásra épülő, kompetenciájában, finanszírozásában felülvizsgált helyi autonómiával. A függetlenséget csorbító, „cárnői” bírósági igazgatás v.s a Fleck Z. csapata által ajánlott vegyes, hatalom-megosztó bírói szisztémával. És így tovább.

Alaptörvényi analízis

Az Alaptörvény (AT): *ami benne jó, az nem új (habár zömmel áthangszerelt, elkent). Ami új, az többnyire nem jó, mert pártos-ideologikus ötletelés. Kérdés, probléma, hiátus amúgy se kodifikálható, csak a jó válasz (lásd a GDP 50 %-os mértékére vetített, korlátozó normát!).* Vesztesre áll az AT bármely mérvadó európai joganyaghoz, de a korábbi, rendszerváltó alkotmányhoz képest is. Semmi nem hoz egyelőre a kormány-oldalon megvilágosodást. Még most is védhetetlen utóvédharc dúl. Pedig a - korabeli vagy utólagos - szemezgetett, erőszakolt, külhoni §-mérciskelés zsákutca, mivel az

alkotmányjog kb. fele szokás, illem, kompromisszum, belátás, demokrácia-érték elvben, gyakorlatban. Ezeket is előbb-utóbb muszáj lesz élő, következetes, napi érdektől független normává tenni - itthon.

A VB nem csupán az írott norma-szöveget elemzi, hanem annak hátterét, okát, közegét, összefüggését és kihatását is. Nem receptet ír fel, nem helyettünk kodifikál, csupán diagnosztizál, vészkiáltást szólaltat meg, eltévelyedés esetén. Ilyen merítést az itthoni közjogászok, más hozzáértők készséggel elvégez(het)tek volna, a kormány-tényezőknek pedig ez kötelessége is volt. Előbbiek javát közel se engedték hozzá, a fair előkészítést az utóbbiak egyszerűen elsumákkolták.

Hozzáférhető az Unió minden tagállamának alkotmánya. Meríthettek volna német, portugál, etc. alaptörvényből demokratikus, modern megoldásokat. Meg se próbálták! *Az Unióban egy alaptörvény - igen nagy részben - közös vívmányok alapján készült értéktartalmú, de ideológiailag és pártalapon semleges, stratégiai léptékű, távlatos normaköteg: általánosan elismert elvek, szabályok és modern kihívások válaszának együttese.* Mivel mindezt itthon elvetették, választékul főként a sötét honi középkor és a nem túl dicső XX. század első fele kínálkozott, kapva-kaptak is rajta. Így már nyilvánvaló, hogy nem véletlenül lett éppen az ezeréves múlt a kiinduló, lelki opció (az Aranybullától, Werbőczyn át Horthy országlásáig).

Taktikai szempont, időszakos pártérek modern alkotmányt szintén nem determinálhatna. Önző-ártó hatalom-koncentráció másutt, demokráciában ismeretlen. Utóbbi, Európában meg sem mernék kísérelni, még ha 200 éve volna is ilyen hatáskör. Egy személy diktálta műhiba volt összekaparni innen-onnan az antidemokratikus resztliket (alkotván így közjogi vagdaltat). Kezdetből nem tisztességes azzal érvelni, hogy régi demokráciákban is van ez meg az. *Az, hogy de facto minden hatalmi monopóliumot felelőtlenül, nívótlanul egy kézbe adnák: kizárt.* Mitől féltek ennyire az AT megalkotói? Last minute szemlélet tarolt: sietni, amíg a 2/3-ad megvan?! *Lebutított, kisszerű, hamis, versenyképtelen bonapartizmus ül tort. Egocentrikus egérút vezetett így az alkotmánytól az Orbán-pátensig, egy „felcsútmányig”!*

Egyelőre minden gyári hiba ellenére sincs készség az AT legkisebb módosítására sem. /Igény volna rá./ Talán, esetleg, majd, a rendszer teljes felállítása után, vagy néhány járulékos kérdésben az IMF-EU tárgyalásokért cserében, lehet szó alsóbb szintű, félszívvel megtett, súlytalan, mellékes korrekcióról!? Ezt látni-hallani mostanában. De az AT érinthetetlen, és az eredeti állapot visszaállítása nem lehet tárgyalási alap!? Inkább törésig jussanak el a dolgok? Képtelenség! *Állati дума: ha vízilóra cserélik /vagy csak átfestik/ az elefántot a porcelánboltban, az még nem megoldás. A hatalom a büszke, vak ló bátorságával elmege a falig, az újabb és még újabb koccanásig. Falra már mi mászunk tőle, miatta.*

Közjogi Frankenstein

Európai jogállamban ilyen alkotmányozás kizárt. Ami létrejött, nem itt-ott korrigálandó, alkalmi kompromisszummal kezelhető „mű”, hanem *működésképtelen közjogi Frankenstein.* Közös nevezőre nem hozható torzók önző, veszélyes, művi egyvelege: primitív politikai patchwork.

Szerintem Bajnai Gordon jogász-csapata ezért, ill. e ponton: egy minimalizált korrekció igényében, reális esélyében téved. Ez a bizakodás: naivitás. Valójában ui. kimódolt, másodszándékot előtérbe állító, leplezett, mégis céljában és eredményében nyilvánvaló közhatalmi és jogpolitika szab(ott meg) mindent, melyben az egyirányú „felhalmozás” élből jött és tarol, *5 lépésben.*

1) Átszervezik, átnevezik X alkotmányos intézményt. Gyakorlatilag mindet. 2) Stratégiai csúcspozíciót hoznak létre benne, zömmel egy személyre kialakítva. 3) 9-12 éves mandátummal betonozzák be, teszik szinte leválthatatlanná a már előre kiszemeltet. 4) Ájtatos képpel beleültetnek egy vagy több bizalmast (nicknevük: orbaniták), majd már együtt színlelik a poszt függetlenségét. 5) Ellehetetlenítik, elkedvetlenítik, szinte kalodába zárják az utánuk jövőket.

XXI. századi, modern ország-stratégia helyett kicsinyes, önérdékű párttaktika szab meg évtizedekre szóló közügyeket. Ez még annak az egy-két, rátermett kiszemeltnek sem kedvez, aki fair körülmények között, többpárti konszenzus alapján is elnyerhette volna, sőt az orbáni restauráció bukása után ismét elnyerhetné magas, ám független tisztségét. Totális ellencsapás és retorzió váltásként sem kell: de nem csak a status quo és/vagy a felfordulás, a teljes borítás lehet a választék. A függetlenség ethoszát és rendjét azonban vissza kell hozni, és egyszer s mindenkorra garantálni szükséges.

Az antidemokratikus boom-hoz szégyenletes stílus, kommunikáció társult. A fokozódó, okszerű és jogos kritikákkal szembeni ellenvetés főként a szélső pozíciókból, ájtatos brancsbeliektől, a bűn rossz eredmény főfelelőseitől jött és érkezik, pl. így: erre (is) kaptunk felhatalmazást, és hát minden az ígéret szerint átalakul, mozgásban van! Nemigen hallható erre az egyenes, kemény válasz: igen, kb.

úgy vagytok akcióban, ahogyan a levágott fejű csirke még egy kicsit sasszézik. *Drámai a visszaesés elvi, morális, szakmai, minőségi tekintetben – a jobb jogi karok II-III. évfolyamához képest. Oki eredetű a baj: sietős, felszínes kiegyezéssel nem orvosolható. Máskülönben minden helyreállító újrendezés alkotmányértésnek minősül, vagy személyi konstellációban ellehetetlenülhet.*

Társadalom-szervezés háromféle lehet: *demokratikus jogállamiság, felsőbbbségi diktatúra, káoszba hajló anarchia szerinti. Itthon egyszerre mindhárom rajtunk van.* Ez sem tartható: professzionális válságkezelésnek kell következnie. Mi ellen kell fellépni? Ezek filozófiailag és brutális gyakorlatiasságban: irányított demokrácia, centrális erőter, ún. krízis-intézkedések, eszkalálódó pénzbehajtások, más terhek és elvonások, „védelmi” populizmusok: hiányos felkészültséget, szőinflációba menekülő munkakultúrát, döntés-előkészítési megalapozatlanságot, kapkodást, rossz lelkiismeretet, rossz lelki egészséget mutató jelenségek. *A Szózat átírt sorával: Hazudnak, rendületlenül!* Ki-ki a szakmai-emberi bebútorozottságát viszi a „munkahelyére”. Kár azt várni, hogy súlylökő vagy távolugró magasugrásban benevez, s olimpiát nyer – bármennyire is színleli, hogy készen áll rá!

Vajon lehet-e, hogy még így is a patkó jobb oldalán és a kabinet környékén ülők önmaguk legjobb formáját, képességeik maximumát nyújtják?! Lehet! 1990 óta kezdetben búvópatakszerűen, majd mind nyilvánvalóbb módon, az ezredfordulótól már trendszerűen, napjainkban *pedig kétségbeesett, viharos ütemben, egyre szélesülő mértékben* a politikai elit legmélyebb bugyra és mélyrepülése uralja a közügyeket. Hiba és bűn lenne dicsérni az „elmúlt8év” igazgatási és jogi színvonalát, ám az a kurzus végül is békén hagyta az embereket. Tétova volt, néha hamiskás és szómágus, de nem kápó-lelkű. 2006 őszén megvédte a törekeny demokráciát az ellenzék által szított utcai erőszakkal szemben. Sajnos, mind e közben történtek súlyos rendőri „túlkapások”, rossz politikai és rendvédelmi válaszok a kormány bármi áron történő elzavarására. Ok és okozat viszonya, a fősodor és a járulékos, hibás káló kapcsolata ez. A „8 évvel” megcímkezett rezsimet viszont egy brutális, megszállott, revánsvágytól égő, primitív és ellenségeskedő, ósdi módon paternalista kollégiumi futball-csapat váltotta fel (az „elmúlt8évhibái” mantrájával, ellenzéki attitűdjével): a hatékonyság ígéretével, ám annak elemi racionalitása, belátása, hozzáértése és esélye nélkül. Így, ezért lehet kihagyni az AT-ből a piacgazdaságnak még a fogalmát is, és szakmányban szembe helyezkedni az uniós versenyjog világával. *Extra Hungariam non est vita, si est vita, non est ita.* Magyarországon kívül nincs élet, vagy ha van, az nem olyan.

20 év tanulsága: nem ugyanaz bárkiről-bármiről 3 dehonesztáló mondatot világgá kürtölni, mint az esetleg tényleg létező, eszkalálódó problémát értően, gyökeresen, távlatosan rendezni, mesterien megoldani. Nem lehet dühös és ostoba rombolással: haraggal, részrehajlással demokráciát építeni. Nem mehetne drámain kétfelé a szó és a tett.

Az utóbbi 2 év ilyenfajta kormányzati - jogi és igazgatási - gyakorlatára, alkotmányozására a sikerületlen jelző már dicséret volna. Azért titulálják mégis egyik-másik terméküket (az AT-ét is) példamutató, sikeres, sőt évszázados kodifikációnak, mert nem értenek hozzá, s mert nincs kontroll, továbbá nincs más(ik) cél, eszköz és metódus. Intellektuális erő sincs már. A késztermék(ek)ben megmutatkozó tudásszint nem éri el a tankönyvi alapok minimumát sem. Az ellenségeskedő attitűd, a komplex gondolkodás és cselevés „szokatlansága”, végül az ebül szerzett jószág léhaságra intő ócskasága, kényelme maximum ennyire predesztinál. Nézzék meg, ki mindenki ülhet, s már mióta az uborkafa legtetetjén! Régi könyvben találtam: *Az aprónép idővel rájön, hogy egyedül, magától nem tud lejönni a fáról, csak leesni tudna. Inkább marad és üvölt.*

Miért van mégis görcsös, koalíciós ragaszkodás az alkotmányos, demokratikus, jogállami felépítés díszleteihez, látszatához? A sok ok közül négy. Tehetség, önismeret, alázat és erkölcsiség híján. Zsenánt páriának lenni, Európa szégyenévé válni, de van akkora tábor, amely beéri a honi NBI-II-III-mal is. Még szurkol is a maga módján, pláne, ha kudarca másra kenhető, „szerethető” hazugsággal kompenzálható. Kényelmes önfelmentés az, hogy mindig más az oka a kudarcnak, a silány minőségnek, a bornírtság, az indulatok tobzódásának. A futball-pályák légköre besugárzik a politikába, a Ház működésébe is. Ez rengeteg normális embert megfélemlít, elidegenít, közönyössé tesz. Az uralmon lévőknek jól jön a polgárok passzivitása (lásd időközi választások, helyi népszavazások). Hatalmi körökben hasonló a hasonlóknak örül, posztot kreál, oszt és összezár: ezzel szemben sok kirekesztett, megrövidített vagy megalázott ember keserűen legyint, bűnbakra mutogat, ritkán ágál. Kevesen tudják, értik vagy akarják megkülönböztetni a rendszer-kritikát a demokrácia-deficit növekvő személyi-irányítási műhibáitól. A demokrácia a demokraták által és értük működne:

ámde ezek száma kevés, talán még fogy is, erejük, akaratuk egyelőre manipulálható. *És persze ki lát ma igazán összemérhető, hitelesnek tűnő jót szemben a meglévő, talán túlélhető rosszal?*

Jogéletünk a század kihívásaival (globalizáció, uniós illeszkedések, biztonság vs. emberi jogok, III. generációs és innovációs jogok stb.) értőn foglalkozni sem hajlandó. Csípőből önti ezek helyett a parlament és a kormányzat a felszínes, demagóg, semmivel sem alátámasztott, hatósági, szankcióközpontú regulákat. Kriminális közéletünket az állandó „bétékázás” a végletekig kriminalizálja. Az európai kormányzás *öt alapelve: nyitottság, részvétel, elszámoltathatóság, hatékonyság és a koherencia volna.* Az ötből egyszerre nálunk talán csak 1-2 van jelen. A hiányt ígéretések, üzenetések, hatalmi próbálkozások, link dumák és jogi csürcsavarok pótolnák.

Életbe lépett, ami halva született?!

A demokratikus jogállamiság katasztrófa-sújtott területévé váltunk. A jogállamiság - a törvények, s nem a jogászok uralma - főbb válfajait így munkálta ki az AB 2 évtized alatt: *jogbiztonság, kiszámíthatóság, normavilágosság, hatalommegosztás, az eljárási garanciák védelme, a formális jogállam és az igazságosság kapcsolatrendje, az alkotmányos büntetőjog mibenléte, a felek eljárási pozíciójának korrekt megállapítása, s benne pl. a fegyverek egyenlőségének elve, a közigazgatási határozatok bírósági kontrollja, a közigazgatás törvény alá rendelése, az alkotmányos szervek együttműködési kötelezettsége, a közhatalmi szervek demokratikus legitimitációja, a közjogi érvénytelenség megállapíthatósága, a minősített többség megkövetelése, az alapjogi kétharmad vizsgálata, az ígérvények sorsa, a bizalomvédelem, a szerzett jogok védelme, a várományok sorsa, a visszamenőleges, negatív jog tilalma, az időmúlás jelentősége és az alkotmányos idő lehető kímélete.* 21 tétel. Tesztkérdés: vajon mennyit lehet megtalálni ezek közül tételes normaként az AT-ben? Szinte semennyit! Ami még nagyobb baj: egyiküknél sincs fejlődés 2010 II. féléve óta, rohamos romlásuk azonban tény. Az ész pesszimista, az akarat optimista. Arányuk (miként a jogállamiság ténye és igénye terén is) kb. 1:10-hez.

Alap(törvényi) dilemma: Életbe lép(het)ett az, ami halva született? Sólyom L: „A zárószavazás előtti érdemi módosítás székelye is megesezt már vele – a bírák kényszernyugdíjazásának alkotmányba foglalásakor.” Sólyom László év eleji, hvg-beli megfigyelése alapos, sőt! Országgyűlés (OGY) jegyzőkönyve: a zárószavazás napján lett benyújtva több mint egy tucatnyi, olykor tartalmilag is alkotmányosértő módosító indítvány. Van olyan képviselő, aki egymaga 15 opussal „dicsekedhet”. Egy is sok, ha nem koherencia-zavar kiküszöbölése a tárgya. Vö: a lenti ab-határozattal, annak lényegi, elvi azonosságával: 1279/B/2011. AB határozat az egyházügyi törvény közjogi érvénytelensége tárgyában. *Lesz (!) olyan AB vagy OGY, amely kimondja ugyanezt. Dőlni fog vele a teljes közjogi tákolmány.*

Érvénytelen?!

Nyilvános vita nincs az AT verifikálható közjogi érvénytelensége körül (kellene, hogy legyen). Talán a beláthatatlan következmények miatt van ózdkodás. Elkerülhetetlen mégis ezzel a gubanccal szembenézni. Következzék tehát egy pro és kontra vázlat a közjogi minősítés argumentumaiból. Ténybeli tisztázni való sincs: megtörtént a Sólyom László ex-államfő által is jelölt hiba, szégyen. Annak: a tucatnyi időn túli, házsabály- és alkotmányellenes módosító indítvány konzekvenciájának a közjogi interpretálása lehet „lájtos” vagy kemény.

Piros sarokban áll a „lájtos” nézet, ti., hogy az alkotmány, esetünkben az AT ab ovo nem lehet alkotmányellenes, azt rá kimondani az Alkotmánybíróság se nem jogosult, se nem hajlandó. Ahány község, annyi temető: csúf ügy ide vagy oda, megy tovább az élet. Azóta a parlamenti táncrendből (házsabályból) kioperálták a zárószavazás utáni ötre-bitre szóló módosítási tilalmat: ezután tehát már ilyen törvényalkotási bornírtás és pótcselekvés szériában, következmények nélkül születhet. Miért pont ezt az egyet ne lehetne visszahatóan argumentálni, intézményesíteni? Cinizmus a köbön: mint rendszeren - szerintem.

Magam a *kék sarokban* másként értekelek. Szerintem az AT hatályban van és marad is mindaddig, amíg közjogi érvénytelenségét, semmisségét ki nem mondják. Erre jogosult a mindenkori OGY és az AB. Az időzített bomba órája ketyeg, azt az időmúlás nem annullálja. Meg fog történni, csak nem tudni: mikor és ki által. A politikai szerencse forgandó. Eljön az idő, amikor általános vagy szelektív EU-s, VT indítatású iniciatíva és/vagy honi váltás, kényszer miatt ez napirendre kerül. Muszáj gondolni, készülni rá: ez a jognak nem hibája, hanem lényegi természete. Az elfojtás itt is a robbanásnak kedvezne.

A jogban az ilyen fokú hibából sose lesz szabályos helyzet, de bármely szabályos szituáció utóbb válhat szabálytalanná. Az érvénytelenség és a hatálytalanság nem szinonimák. Az se mindegy, hogy

súlyos eljárási okból, avagy érdemi hiba folytán támadható-e valami. Előbbi ugyanis okkal-joggal megelőzi az utóbbit. Általános (köz)jogi elv és gyakorlat, hogy az erre rendelt közhatóság elsőként azt vizsgálja: valaminek a megalkotása során betartották-e a garanciális értékű és súlyú alaki normákat. Ha nem, az érdemi vizsgálat előtt, helyett és nélkül jön a semmisség (hatályon kívül helyezés) kimondása. Az OGY részéről való ilyen döntés tekintetében szerintem az igazi kérdés ez: vajon a közjogi érvénytelenség alkotmány-módosítás-e vagy sem, történhet-e 2/3 nélkül? Evidensen jobb, tisztább, ha megvan a minősített többség, de kényszer-lépésként talán megáll a többségi határozathozatal is. Végül is, expressis verbis nem AT-módosítás volna ez, hanem ez a fajta semmisség átmeneti, hiba-orvosló lépés, ami mindössze tabula rasa-t nyújt: teljességgel ugyanezt még a népszavazással való annullálás köréből se zárnám ki. Csupán az a határ, hogy ekkor és itt érdemben ne piszkáljanak bele az AT-be: bármennyire is ég a markuk tőle!

Bárhogy is lesz, természetszerűleg utóbb szükség és mód is van vagy lehet immár korrekt alakisággal, érdemben a kívánt szabályt újra, jobban megalkotni. Nem csak az alkotmánybírósági, hanem pl. a közigazgatási bíráskodás keretében is ez bevett gyakorlat. E szempontból az AT tetemre hívása nem kibélelt, hanem példaadóan nyomatékosítja mind a hibát, mind annak kiküszöbölését.

Nem minden alaki hiba vezet semmisségre. Aktustani szempontból nem aggálytalanul ugyan, de az AB is elvként hirdeti és alkalmazza, hogy kisebb súlyú formai hiba nem vezet a legsúlyosabb jogkövetkezmény kimondásához. Ha pl. bárki véleményezési jogát figyelmen kívül hagyták, ez politikailag-szakmailag helytelen, de egyetértési, ill. vétőjog hiányában nem eredményez megsemmisítő döntést.

Más a helyzet a (leg)főbb közjogi normák, biztosíték-értékű, rendszer-alkító szabályok negligálása terén, melyek itt leegyszerűsítve a törvény-alkotás v.s rendeleti kormányzás különbségében manifesztálódnak. Ha tehát - pláne az alkotmányozás során - súlyosan és durván, mi több: önkényesen, lekezelően, esetleg tudatos normasértéssel megsértették a parlamenti nyilvános tárgyalás és döntéshozás rendjét, s benne az ellenzék jogainak a minimumait is, akkor meg lehet és kell ismételnünk a procedúra egészét, lett légyen szó alkotmányról vagy más határozat-hozatalról. Igenis előfordulhat(ott) jogalkotási joggal való visszaélés is (pl. ilyen volt a 98 %-os adóval való, rapid és büntető karakterű alkotmányozás), ami orvosolandó, s a jövőre nézve megelőzendő.

Igaz, ez azzal a dilemmával jár együtt, hogy vajon mi történjék a semmissé nyilvánított, ám addig hatályban volt (alap)törvény nyomán létrejött, lezárult jogviszonyokkal. Zömmel (fenn)maradnak: erre is volna kézenfekvő AB elméleti-gyakorlati precedens. Csakhogy ez már alkérdés: nem elvi, hanem végrehajtási, lebonyolítási nehézség. Ráadásul ez egy hatalom-megosztási szisztémában nem is a megsemmisítést kimondó szerv hatásköre, kockázata és felelőssége. Az elvi kiállás - végre - a közjogi rendteremtés alfája és ómegája lehetne, s kellene is hogy legyen. Felelősséggel, tanulsággal, országnak-világnak magunkat hitelesítő példával szolgálna.

A konzervatív, mondhatni inkább félős alkotmánybírósági gyakorlat feljavítható, turbósítható volna - avagy a VB ide is kisugárzó elemzése és várható ajánlása mentén - felkeményíthető lenne egyéb argumentációval is. Ilyen pl. a rész-egész viszonya. Ha ui. általában és rendszerint megsemmisítő erővel nem is avatkozhatnék bele az AB az AT már „működő” rendjébe (máskor, más összefüggésben ezt is vitatnám: egy-egy fundamentális elvet sértő bornírt, konkrét részt belőle már miért nem lőhetne ki!), ez a megfontolás nem üti ki *az egész* közjogi érvénytelenségének és illetén jogi konzekvenciájának a megállapítását. Nem belenyúl az AB ilyenkor a rendszerbe, hanem annak genezisést teszi taccsra. Erre nézve nincs generális, elméleti tilalom: ne is legyen!

A közjogi érvénytelenség így kimondható az AT-re, de a semmisség dátuma lehet eltérő, okosan mérlegelten nem visszamenőleges, időt hagyva a korrekt újra-alkotásra. Ez kezelhetné a köztes időszak jogi „termésének” dilemmáját is.

De ha ilyen markáns, elvhű (ortodox?!) AB-szerepfelfogás ma nem realitás, még mindig adódnék elfogadható közbülső változat. Nagy nehezen, szerencsére megmaradt az AB mindenkire kötelező alkotmány-értelmező hatásköre. Ennek révén pedig a testület megállapíthatná, hogy a közjogi érvénytelenségre utaló bizonyítékok nyomán patt-helyzet keletkezett. És bár ilyenkor az AB ugyan nem nyúlna hozzá az AT-hez, de nem is nézhetné tétlenül - alkotmányos rendeltetése és felelőssége miatt - a kialakult állapotot. Alkotmányos követelményként, az alkotmányozás rendjét biztosító, értelmező határozatában talán megszabhatná, hogy miként, milyen időfaktor szerint, milyen átmeneti metódusokkal kell (!) az AT korrekcióját elvégezni.

/Ennek itt külön nem tárgyalandó másik kihívása, egyszerismind tükörképi feladata és egyben a megoldása volna az AT R) cikkének (3) bekezdésének kritikája és jogmagyarázattal való orvoslása, mely § nonszensz normatív parancsot jelenít meg az AT mikénti értelmezésére nézve. Ezt sem vezetői interjúban, hanem alkotmány-értelmezésben rakhatná helyre egy valóságos, felelős AB./

Mert ha nem, még így sem?! Akkor beélesedhet a közéleti humor vaskos ítélete: minek fenntartani Magyarországon olyan intézményt, amely eljelentékteleníti, margóra teszi önmagát? Az AB - mindenféle ellenkező magyarázkodás ellenére is – korábbi erejének, alkotmányos rendeltetésének, szellemének zömét, fogainak többségét elveszítette: pártos politikai castinggal ugyanakkor a stáblistáját fel- és túltöltötte. A törvények markáns elvi precedens-bíróságából nagyrészt a piti ügyek rendkívüli, szuper jogorvoslatává sorolódott vissza. 11 helyett 15 taláros (talányos) Buddha-szobor ül üdvözült mosollyal a korábbi érdemi szerepet kiváltó nagy semmi felett. Nem csak a fékek és ellensúlyok rendjének korrekciós tényezője, de AB-önérdek is lenne a reputációjának helyre billentése, a saját szerep-felfogásának markáns, minőségi megjelenítése. Esélyek ma erre: 1,X,2.

Gyorsnaszád, lejtős tó, vízeséssel

Sportemberi megközelítés: egy ország mehet tönkre, ha az alkotmányos demokráciát futball-ütközetnek nézik. *Felcsút kihív(hat)ná a Barca-t? Világválogatottnak képzei magát az alumni NBII! Átírja önzön, játék közben a szabályokat. Ha mi rúgunk 11-est, a labda a hatosan áll, s nincs kapus. Ha az ellenfél, ő a félpályáról lő, s hárman hártunk. Mi adjuk a bírót, mi szólunk, mikor kell fújni, mikor van vége, sőt azt is megszabjuk, mi volt a múlt heti eredmény. Ilyen a fair play: ebben, s másban? Futball-perspektívából, focista attitűddel tilos alkotmányozni. Nem klubcsapat alkotmányoz, hanem nemzeti válogatott. Nem győztes-vesztes végeredményű a „játék”: nem a gyengébbeket megtipró küzdelem. A többség (túl)hatalmát kell(ett volna) korlátozni, az önkény esélyét kizárva. Legalább a demokratikus konszolidáció igényét-esélyét érezni? Nem. Megbocsátás helyén elbocsátás tört elő – csaknem százezres léptékben! Kusza a helyzet, így túl sokáig nem marad. *Ifi-transzparens: Mi vagyunk az első szabadon született nemzedék. Nem akarunk az utolsó lenni! Demonstrálók jelzik: amikor majd a megalázottak és a megrövidítettek tiltakozása (egy általános sztrájkban?!) összeér, akkor és ott lesz a békés váltás esélye vagy vége!* Felkészült minderre: ennek megelőzésére, elhárítására bárki? Senki!*

Brüsszelből nézve Magyarország: az egyik győzni, a másik kormányozni képtelen. Időnként cserélnek, de az axióma marad. *Uralni és igazgatni nem ugyanaz. Abszurd vége lesz a kuruckodásnak, ha a természet, a gazdaság, a fizika, a józanész, az Unió, s a társadalom törvénye(szerűsége)it a jog normája voluntarista módon legyőzni szeretné.* Mindennek a lakmuspapír értékű példája a '89-es rendszerváltó alkotmány, és az új alaptörvény ünnepélyes bevezetőjének, preambulumanak, ill. Nemzeti hitvallásának a műfaji egybevetése. Míg az előbbi - amúgy gyenge minőségű, a belső normaszöveggel sem szinkronban álló – államcél volt, mely így nem követelte meg a kötelező végrehajtását, addig a Nemzeti hitvallást az Alaptörvény R) cikk (3) bekezdése normatívvá teszi, kötelező szabállyá avatja. A silányság, a melldőngető kinyilatkoztatás, a történelmi tévelygés vált-válk így betarthatatlan, drákói előírásá.

Éled a pesti humor. Magyarország 212-ben: Orbán vigyáz a demokráciára, Kövér a parlamentarizmusra, Schmitt az anyanyelvre, Pintér a törvényességre, Balsai az alkotmányosságra, Polt az alapjogokra, Szijjártó a politikai-társadalmi igazságokra, Szalay a média-szabadságra, Matolcsy a pénzre, Selmeczi a nyugdíjra, a kecske a káposztára. Mi bajunk lehetne? Mindehhez képest szakszerű, de sótlan, langyos a baloldal kiállása. Ziccereket ad fel a kormányfő. Magyar gyorsnaszád vagyunk? -Keressen talán lejtős tavat, vízesést hozzá!

Akár blikkfangosan is

Schopenhauer: a lángész ruhája az egyszerűség. Egyszerű érv, friss bon mot, poén tesz hazudozást nevetségessé. Példák: ha a bírói függetlenség tiltja 1 bíró elmozdítását, 270-ét megengedi? A több: kevesebb? Szóvivő úr: melyik szót nem érti?! Seneca intelme mai jogvégzett politikushoz: elítéled, de nem gyűlöled azt, amit helytelenítesz. Igaz? Többség-ellenzék viszonya: mint mikor a faltörő kos és a fotocellás ajtó teszteli egymást. Jó így? Klasszikus szabadságjognál az állam szerepe passzív: hagyja békén a hívőket, a demonstrálókat, a szólás, a média szabad joggyakorlóit. E jogokat nem az állam adta, el se veheti, önkényesen nem szabályozhatja. Hogy a csudában készülhet mégis sok száz oldalas médiatörvény, kilóra is súlyos, túlírt, kegyosztó-megtagadó szabad-vallás (!) törvény? Nyugdíjvédelmi megbízott: védelmi pénzt fog szedni? Manyup: tovább fűrészelik a fűrészpont? Ha megtalálja a

FIDESZ Kaya Ibrahimot, ráíratja az országot? AT beiktatása: hatály-ballépés, nekünk így is jó? A jogállam minimum kiszámíthatóság? Lesz helyén csöpp beszámíthatóság?

Igaz-e, hogy a közbeszerzés átment „lop(a)kodó” üzemmódba? Felemelik a kegyelemkenyér árát? Gazdaság Matolcsy- módra: elég nagy már a deficit ahhoz, hogy tudjon magára vigyázni? Nefmi: minek fenntartani sóhivatalt olyan országban, ahol nincs is sóbánya? Igaz, hogy a legvidámabb barakkból a legszomorúbb pláza lettünk? Ezért kell szelektív pláza-stop? Pártlista: nyilvántartanak, mert nyilván tartanak?

A parlamenti kontraszelekciót állatmese mutatja! A csiga és a kecske asszisztensnek jelentkezének egy politikushoz. Kifelé újra találkoznak, a csiga örömmel meséli, hogy felvették. Hogy-hogy felvették? Figyelj kecske: ide *csúszó-mászó kell, mekegni űk is tudnak!* Jogos a hidegletés, ha miniszter kecsketartást emleget? A parlament legyőzte az időt! 2010-12-ben szembeköpte 20 évvel ezelőtti önmagát. Ha a fülkeforradalom harc, s nem játék: ilyenkor törvény és bíró is csak egy akolból jöhet, már ha kell egyáltalán? „Békemenet”= a baromfiudvar népe tüntet a rókáért. Demokrácia vagy kamukrácia: mindegy, csak ütős legyen?

A részletek nívója és csapdája

Az AT negligálta a hárszabályt. Hatástanulmány, gazdasági számszerűség, EU-jogi zsűrizés, alkotmányossági kontroll sem volt. A benyújtás utáni +2 napra 734 szövegjavítás érkezett, még a módosítók előtt. Nem készült hozzá állapot-felvétel, sem szintézis a minőségi előzményekből, az AB iránymutató határozataiból. Ömlött bele sok közjogi fűzfapoéta spekulatív javaslata. Szakágazati metszetei ötletszerűek: ki-ki belenyomathatta a saját nünükéjét, stiláris vagy világnézeti meggyőződését. *1938-at kísérelték meg vegyíteni 2011-gyel*, eredménye a 70-es évek közepének tekli-meklije. *Fogalmi rendje önkényes, sanda. Keveri az országot, az államot a nemzettel.* Nemzeti hitvallása nonszensz pátosszal tálalt hazabeszélős történelem-hamisítás. Ideologikus, olykor vallási primátust képező tanok, képzetek foglalatja sem lehetne egy alaptörvény.

Alapvető jogot, kötelezettséget illető felfogása középkori, tankönyvi tételeket leromboló, avított és diktatórikus. Ki van kiért: polgár a hatalomért vagy fordítva? Eltűnedeznek az alanyi jogok, sőt az objektív állami intézmény-védelmi kötelezettségek, előtörnek az üres, ígéretértékű államcélok. Így: védi, törekszik, stb. Ami az állam oldalán ócsítás, a polgárnál drágítás. Sarkalatos leágazásai siralmasak. Ha elszűrtük a nagymisést, alig(ha) csinálhatunk helyette-cserében fájin litániát! Az AB hatásköri kiherélése II. kamara híján politikai-jogi szabadrablást nyit meg.

Hibás az AT 28. cikk: A bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józanésznek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak. Önkényes, primitíven önfelmentő jogpolitika ez, mely meggátolhatja, hogy az állammal szemben pert lehessen nyerni. Szorongás, versenyképtelenség van benne. Egy adójogi közigazgatási perben a fővárosi törvényszék előtt az alperes adóhatóság eme 28. cikk-vel érvelt, mire a bíróság e gumifogalmak kötelező értelmezésével megerősítette az adóhatóság igazát. Nem elég a törvény, jöttek hozzá döntő mellékszálak, egyéb szempontok?! Nem lesz így se igazság- se jogszolgáltatás.

Még egy elképesztő konkrétum, mint közjogi kodifikációs különbség jelezhető itt a régi és az új alkotmány mérlegeként. A '89-es alkotmány 29/A § (2) bekezdése szerint: „*Köztársasági elnökké megválasztható minden választójoggal rendelkező magyar állampolgár, aki a választás napjáig a harmincötödik életévét betöltötte.*” Ugyanerről az AT 10. cikk (2) bekezdése ezt mondja ki: „*Köztársasági elnökké megválasztható bármely magyar állampolgár, aki a harmincötödik életévét betöltötte.*” ***Kimaradt tehát a választójog meglétére vonatkozó feltétel.*** Vajon miért? Vállvonogatás, félrenézés volt eddig a felelet. Az, hogy véletlenül történt volna, kizárható. A szándékos elhagyást viszont komolyan kommentálni képtelenség. Igaz, nem jogász szórszálhasogatást vélhet a bírálatban. Tévesen. A jog lényege a garancia, ergo az, hogy meg sem történhessék az, kísérlet se jöhessen arra nézve senki által, ami totális agyrém. Üzenetértéke is van a jogi súlyán kívül a létező, avagy az elhagyott kritériumnak, még ha jóhiszemű megfejtés nem is adódnék.

Kinek nincs választójoga? Pl. annak, aki most is - tegyük fel, a szegedi Csillagban – a szabadságvesztését tölti, akár élete végéig. Annak sincs, aki bár már kint van, de sok-sok évig még a közügyektől eltiltás hatálya alatt áll. Végül, zárva e díszes sort, annak sincs, aki töről metszett, gondnokság alá helyezett elmebeteg. Aki pl. jogszerűen, önmaga nem vehet vagy el sem adhat egy autót. Nevében és érdekében a törvényes képviselője jár el, ámde evidensen nem szavaz helyette.

Nonszensz, de alaptörvényszerű következtetések: elvben államfővé avanszálhat, ill. e tisztségre jelölhető, emelhető, aki még csak nem is szavazhat. Az aktív-passzív választójognak illetően zűrzavara fenomenális. Fordítva rendben volna, van is, lásd a választójog nagykorúsághoz kötött életkorát az elnöki életkor majdnem kétszeres feltételével. Érettség okkal kívántatik meg.

Magyarország nem a Szivárvány Köztársaság, azaz nem Dél-Afrika, mely ország Nelson Mandelát: maga mögött tudva az apartheid rendszert, egy bebörtönzött nemzeti hőst emelt alkotmányosan elnökévé. Hát akkor minálunk mire fel ez a megoldás? Fel kellene tenni a kérdést a honi alkotmányozóknak, hogy vajon név szerint ki(k)re gondoltak, amikor a bűnös jelen és múlt, továbbá az agyi katasztrófa ellenére felkínáltak egy esélyt, történetesen a legmagasabb poszt, tisztség betöltése tekintetében. És ha már igen, gondoltak-e vajon még arra is, hogy eme kiszemeltjük majd államfőként kinek ad egyéni kegyelmet, kezdve történetesen önmagával?!

Egyszeri elvétel volna? Nem. Még mindig az államfő jogi normáinál maradva, riasztó különbség van a régi és az új alkotmány között az akadályoztatásban lévő köztársasági elnök helyettesítésének regulái terén is. Míg a korábbi (önmaga definíciója szerint egyszerre alkotmány és alaptörvény) 29/E § (1) bekezdés szerinti szabálya korlátozta az államfőt ideiglenesen helyettesítő OGY elnököt egyes államfői hatáskör gyakorlásában, addig az új rend ilyen korlátozást már nem tartalmaz. Ergo az ideiglenes államfő immár politikai és alkotmányjogi vétőt alkalmazhat (netán az ő általa is előbb megszavazott törvény tekintetében), aztán Házat oszlatathat időben kész költségvetés hiányában, sőt csak gyanúsítási szakban lévő delikvens számára egyéni, eljárási kegyelmet is oszthat ki, úgy, hogy a publikum sose tudja meg a nyilvános bírósági tárgyalásig el sem jutó bűnügy saftos tényeit.

Cui prodest?

Fújt a bíró!

Amit kikezdi a jogalkotás, a végletekig leronthat a megsértett igazságszolgáltatás. A jogalkalmazás széttartó tendenciája mélyül. A biztonság, a jogegység és a jogegyenlőség, a törvény előtti egyenlőség, a bírói függetlenség gyakran sérül. Nagy ügy a totó nyelvén: 1, X, 2. *Van tisztességes kiállítás, ám negatív áttörés is indult.* Sok hajszálrepedés, részrehajlás mutatkozik. Az ügyészség lebeg, mint Mohamed koporsója: felelősségének alanya sincs.

A gyorsítás szlogenje hamis és minőségrontó cél. Bíró baráti körben: amit velünk csináltak olyan, *mintha Overdose-t egyszerre nyugdíjba és szántani küldenék.* Bírósági törvények: *a kakukk készül így fészket rekvirálni. Miként a vevő egyszerre vesz zongorát és baltát is hozzá.* Jobban gyűlnek a ki nem kényszerített hibák, mint a kellő megoldások, ránk dől az egész. Megrengetni a külhon fogja: elkezdődött.

EU-jogot is sértő bulla az AT. Nem a változások száma a fő gond, hanem azok monopolizálása, bebetonozódása. *Cseles ellenvetés: hol a konkrétum? Íme!* A jegybanki függetlenség uniós axióma. Nem önmagáért való. Sérül, hogyha a kormány az MNB függetlenségét fals, önérdékű törvényekkel, összevonó trükkökkel, szolgák odatelepítésével korlátozná. Az MNB nem bank a szó valódi értelmében. Ott nem adnak ki bankkártyát, pénz kamatra oda bevinni kizárt, nincsenek kereskedelmi jellegű banki termékei: a jegybank központi közigazgatási, sőt némiképpen közhatalmi szerv, jogot alkot, pénz bocsát ki, óv az infláció elszabadulásától stb. A végrehajtó hatalomnak független része, együttműködő féke és garanciális kormány-ellensúlya. A kormány kompetenciája a gazdaságpolitika, a jegybanké a monetáris politika. Nem összekeverhetők, nem felvizezhetők. Tilos ráuszulni az MNB alá tartozó deviza-tartalékra. Focista talán (meg)értené: van olyan formáció, hogy a csapat 2 centerrel játszik, és e két center nem egymást rugdossa.

Tarvágás ért minden autonómiát, mintha egy központból bármi jól kormányozható volna. Esélytelen, finanszírozhatatlan, rendszer-filozófiailag káros, testidegen, kontra-produktív e centralizáció. Kapzsi gyermek attitűdje. Az AT-nél a de jure és a de facto elkülönül. Papíron európai lehet a norma, ám az életben a M.E. minden hatalom tényleges birtokosa. *Ez alkotmánysértő.* A start és a cél: minden hatalom forrása és végpontja a nép szuverenitása, melyre álságosan hivatkozik. Jó az, ha *a M.E a saját tenyerébe ülve méri meg magát, Európát és népét?! Színház: a színész azért alakoskodik, hogy feltárja az igazat, a politikus azért, hogy elrejtse.* Nyilvános számadás az ellenszer.

Erős Pista megy vissza a tubusba?

A helyreállítás esélyeiről, feltételeiről, alternatíváiról csend, suskus, személyi kalkuláció egyszerre érzékelhető. Már a bukás fix, de a távozás késik, békés esélye napról-napra fogy. Előkészítettség gyenge. Készültségi fok ma: 0. Nehézségi fok: 150 %. *A-premissza:* időben visszafelé is újjá varázsolni a jogállamot /annak biztonságát és múltra is szóló kiszámíthatóságát/ olyan, mint az

omlettből a friss tojást rekonstruálni. Lehetetlen. Cezúra viszont lehet és kell is. Jön a *B-premissza*: kb. mint Erős Pistát a tubusba visszagyömöszölni. Nem kizárt, de feltételes, időigényes és nehéz. *C-opció*: a Dzsinn a palackba visszaterelhető, de nem bárki képes és kész rá, bárkinek el sem hinnénk. Néhány jogi peremfeltétel: az *AT közjogi érvénytelenségének kimondása az alap, az alkotmány hatalom-monopolizációs tilalmának beélesítése az első pozitív jel*.

Nota bene: nincs minden szempontból támadhatatlan, korrekciós közjogi forgatókönyv és megoldás. Előnyök-hátrányok, ki sem munkált alternatívák volnának csupán: sikerre esélyes átvezető módok vagy eleve kivitelezhetetlen próbálkozások, ötletek bukkannak elő. A jobbak közül jelzek párat. Kormány-kezdemenyezésre közjogi moratóriumot, ill. váltást megalapozó, 4-6 hónapi átmenet jöhet népszavazás útján, az AT felfüggesztésével, előírt korrekciós feladatokkal, garanciákkal. Ez alatt újra-rendezhető normatív a komplex jogállamiság, s európai nivójú alkotmány kerülhet a Ház, s a nép elé. Vissza kell térni érdemben a 89-es alkotmányhoz, de el kell végezni annak századi modernizációját. Az alkotmányos intézmények szervezeti, személyi, etc. függetlenségét vissza kell állítani. Az ügyészséget a kormány alá kell rendelni!

Új, az állam felelősségét intézményesítő jogalkotási rend épüljön ki. A független posztok megszállásának korrekciója elengedhetetlen: megoldása talán nem normatív, ámde demokratikus legitimációs döntéssel kezelhető. Az emberi jogok visszaszolgáltatása a népnek, a hatalom korlátjaiként való tételezése, az uniós Alapjogi Charta és jogi felelősségi modell átvétele döntő érték és jel lehet. A fair választások ügye forrong: krédó a de jure+de facto, szavatolt leválthatóság. A Tóth Zoltán-féle civil előválasztás jó mérce, a rossz törvénynek hatékony ellensúlya és színvallásra, demokratikus összefogásra készítő előjátéka lehet.

Szanálni kell az országot a makro-ügyekben: szinte minden fontos szakpolitika terén, érdemi modernizációval és minőségi garanciákkal. Kulcsszó lehet is itt: strukturális és fenntartható megoldás kell. Alternatívák kimunkálása, felmutatása szükséges azonnal minden kulcsponton, és nyomban nyilvánossá téve: ha jön a váltás, ezzel kezd az új garnitúra. *Megnyugvást kell hozni a társadalomra, és békés építkezést hirdetni 3-5 év kiszámíthatóságával.*

Humort, jó léghört, szavahihetőséget, bizalmi elvet visszahozni a hétköznapiakba! Ami most van, ricinus ebéd közben. Ingyen-ebéd nem lesz, de a polgár a táplálkozási lánc boldogabbik végére kerülhet. Könnyű nem lesz, de elviselhető(bb) igen.

Megéri.

Budapest, 2012. március 24.